

RAPEX –INSTRUMENT DE SECURIZARE A CONSUMULUI MĂRFURILOR NEALIMENTARE PE PIAȚA EUROPEANĂ

Lector super. univ., Natalia RAISCHI

*Academia de Studii Economice a Moldovei
Republica Moldova, Chișinău, Bănulescu Bodoni, 61
Telefon: +373 22 22 41 28; web-site: www.ase.md*

Abstract

*Safety tools for goods placed on the EU market establish consumer protection objectives and identify product safety features. Within the EU, product safety legislation has seen several stages of evolution: the traditional approach or the "old approach"; "New Approach"; new legislative framework - "new approach" and "global approach"; The New Legislative Framework (NLF) endorsed the "Blue Guide" in July 2016. This document implements the EU product rules set out in the General Product Safety Directive 2001/95 / EC, which guarantees the safety of consumer goods placed on market. RAPEX, rapid alert system for dangerous non-food products, is a European Community consumer information tool. It is a result of the application of the GPSD. **Objective:** The research was conducted to assess the effectiveness of implementing RAPEX Rapid Alert Tools based on the results of the past years 2015-2016. **Research methods.** The research is based upon the statistical information and community legislation which regulates this area. The principle of transparency has allowed access to the most up-to-date information on the web pages of the EU official bodies. **The results** were systematized and put into the foreground the experience of the tool for ensuring the safety of consumption of non-food goods, guarantee the safety of the industrial products. Their compliance with the adopted requirements ensures the protection of public interests, but also the proper functioning of the single market.*

Key words: *product safety, "global approach", "blue guide", rapid alert system for non-food hazardous products.*

JEL CLASSIFICATION: L 51

În cadrul UE activitatea de asigurare a securității consumului mărfurilor se bazează pe eforturile conjugate ale autorităților statului, agenților din comerț și industrie. Cadru legislativ al UE cu privire la siguranța produselor constituie un sistem complet care reunește diferitele elemente și instrumente legislative utilizate în toate sectoarele economiei și chiar politicile care au legătură cu mediul și cu sănătatea. Legislația stabilește obiectivele de protecție publică pentru produse și caracteristicile importante de siguranță și definește: [1]

- obligațiile și cerințele pentru operatorii economici,
- stabilește nivelul de competență al organismelor terțe de evaluare a conformității responsabile de evaluarea produselor;
- stabilește nivelul de competență al organismelor terțe de evaluare a sistemelor de control al calității;
- stabilește mecanismele de control pentru organismele respective (notificare și acreditare);
- definește procesele adecvate de evaluare a conformității, care trebuie aplicate (modulele, care cuprind declarația de conformitate a producătorului);
- stabilește mecanismele adecvate (interne și externe) de supraveghere a pieței pentru a garanta funcționarea eficientă și nestingherită a instrumentului legislativ în integralitatea sa.

Evoluția legislației UE privind siguranța mărfurilor a cunoscut câteva faze principale: [2]

- abordarea tradițională sau „vechea abordare”, caracterizată prin texte detaliate care cuprind toate cerințele tehnice și administrative necesare;
- „noua abordare”, elaborată în 1985, care a limitat conținutul legislației la „cerințele esențiale”, detaliile tehnice fiind lăsate în seama standardelor europene armonizate. Această evoluție a condus, ulterior, la elaborarea unei politici europene de standardizare în sprijinul acestei legislații;
- dezvoltarea unor instrumente de evaluare a conformității, impuse de punerea în aplicare a diferitelor acte de armonizare ale UE, indiferent dacă acestea țin de noua sau de vechea abordare;

• noul cadru legislativ - „*NOUA ABORDARE*” ȘI „*ABORDAREA GLOBALĂ*” adoptat în iulie 2008, care se bazează pe noua abordare și completează cadrul legislativ global cu toate elementele necesare pentru evaluarea conformității, acreditarea și supravegherea eficace a pieței, inclusiv pentru controlul produselor care provin din afara UE. Regulamentul (CE) nr. 765/2008 și Decizia nr. 768/2008/CE au reunit, în noul cadru legislativ (NCL), toate elementele necesare funcționării eficace a unui cadru de reglementare cuprinzător cu scopul de a se garanta, pe de o parte, siguranța produselor industriale și a conformității acestora cu cerințele adoptate pentru a proteja diferitele interese publice și, pe de altă parte, funcționarea corectă a pieței unice.

DSGP a instituit sistemul de alertă rapidă care este utilizat între statele membre și Comisie în cazul produselor nealimentare periculoase. *RAPEX- Rapid Alert System for dangerous non-food products* este un mecanism comunitar de informare promptă, esențial pentru asigurarea securității produselor cumparate de consumatorii europeni. Sistemul electronic de informare este gestionat de Direcția Generală pentru sănătate și consumatori (DG SANCO) a Comisiei Europene. [3]

Sistemul constă într-o aplicație situată pe Internet, care este utilizată ca instrument de comunicare atât pentru statele membre, ce utilizează aplicația pentru a pregăti și transmite notificări și reacții prin sistem, cât și de toate persoanele interesate, într-o secțiune publică destinată acestui scop.

Alertele privind produsele nesigure pot fi rezultatul unor inspecții realizate de birourile RAPEX în fiecare țară sau, tot mai des, al sesizărilor consumatorilor (părinți care au găsit produse pentru copii care prezintă anumite riscuri, de pildă).

Uneori, problema se regăsește într-un singur lot de produse, care este retras imediat de pe piață. Sunt notificate imediat celelalte țări, pentru a verifica dacă există produse din acel lot. Există și obiecte care sunt interzise pe piața europeană, cum ar fi cosmeticele sau încălțăminte conținând chimicale nepermise în UE, ori jucăriile care imită mâncarea, au mai explicat reprezentanții instituției.

RAPEX activează din 2004 cu un buget de până la 100 de milioane EUR și un număr de angajați în jur de 6000 inspectori, care lucrează la aplicarea normelor de siguranță a produselor. Raportul din 2016 evidențiază realizările înregistrate pe parcursul perioadei: [4]

- detectarea precoce a produselor cu risc;
- monitorizarea mai bună a pieței și o aplicare mai activă a normelor de siguranță a produselor de către autoritățile naționale, inclusiv prin proiecte specifice;
- o mai bună evaluare a riscurilor de către autorități;
- un mare accent pus pe calitatea și utilitatea notificărilor;
- cooperarea tot mai amplă cu autoritățile vamale;
- continuarea activităților de creare a rețelelor și formarea profesională a specialiștilor, coordonate de Comisia Europeană.

Analizând Rapoartele anuale a le RAPEX pot fi identificate cele mai frecvente notificări privind mărfurile nealimentare cu risc cum urmează: jucăriile, diverse categorii de produse „cosmetice“, articole gen „echipamente de iluminat“ dar și „bijuteriile“; urmează vehiculele cu motor; îmbrăcămintea, textilele și articolele de modă; aparatele și echipamentele electrice; articolele de îngrijire a copiilor și echipamente pentru copii.

Identificarea unor mărfuri periculoase este una din sarcinile RAPEX, dar important este stabilirea acelor riscuri la care se supun consumatorii în urma utilizării acestor mărfuri.

Îngrijorător este că problemele cele mai mari depistate până acum au fost constatate la jucăriile și hainele pentru copii, care prezintă riscuri foarte serioase pentru cei mici: de la intoxicații sau reacții la chimicalele periculoase din jucării ori îmbrăcămintea, la riscul de rănire, strangulare sau înecare. De asemenea, alte probleme foarte grave au fost descoperite la căzi de baie și cărucioare pentru copii instabile.

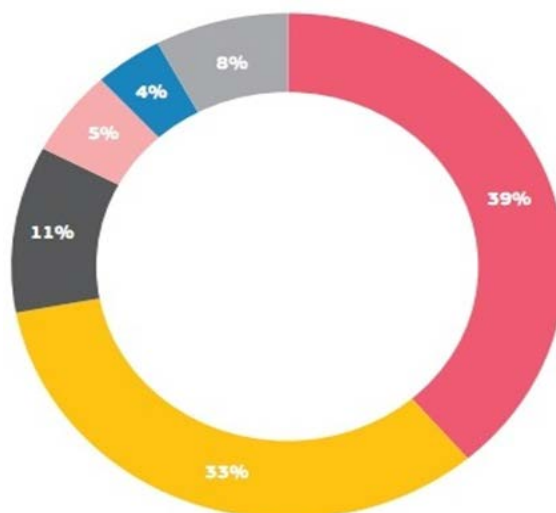

Figura 1. Riscurile cele mai frecvent notificate la mărfurile nealimentare „jucării” în 2016

Sursa [4]

În figura 1 sunt evidențiate cele mai frecvente riscuri identificate și notificate, pentru jucării, în ordinea cum urmează: [4]

- ❖ sufocările sunt identificate în 39% de notificări;
- ❖ riscurile chimice în 33% de cazuri;
- ❖ accidentările și lezările mecanice în 11% cazuri;
- ❖ afecțiuni ale auzului - 5%;
- ❖ strangulările în cazul a 4% de notificări,
- ❖ alte riscuri constituie 8% din total.

În ceea ce îi privește pe adulți, pericolele la adresa lor apar mai ales din aparatele electrocasnice cu defecte, care prezintă risc de electrocutare, ori din încălțăminte și articolele de modă care conțin chimicale alergene.

Numărul de alerte emise în 2016 a fost cu 3,8% mai mare decât în anul precedent, însă Comisia pune această evoluție nu atât pe seama creșterii numărului de produse periculoase distribuite în Europa, cât mai ales pe îmbunătățirea mijloacelor de detectare și pe eficientizarea modului în care acționează autoritățile naționale de supraveghere. În aceeași logică, trebuie menționat că, după Liechtenstein (o singură alertă) și Luxemburg (șapte alerte), România a avut în 2016 cel mai mic număr de alerte privind produsele periculoase din magazine. Cel mai mare număr de notificări au fost emise în anul 2016: în Ungaria (12% din cazuri), în Germania și Spania (11%), în Bulgaria (8%) și în Regatul Unit (6%).[4]

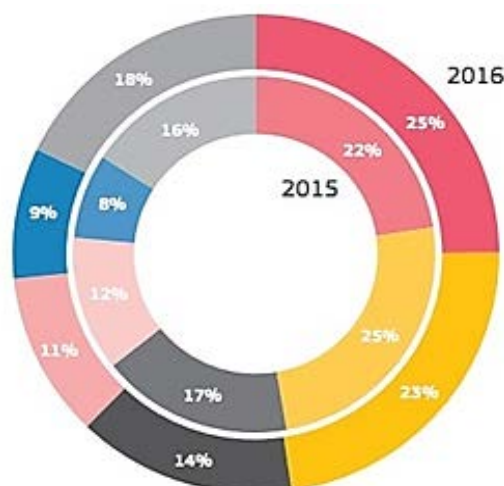

Figura 2. Riscurile care au fost semnalate în notificări pentru mărfurile nealimentare în 2016 comparativ cu 2015

Sursa [4]

În figura 2 sunt prezentate diagramele notificărilor pentru mărfurile nealimentare în 2016 comparativ cu 2015, astfel pot fi evidențiate ca cele mai frecvente: accidentările și lezările - 25%(2016) și 22% (2015), electrocutările - 23% (2016) și 25%(2015), riscurile chimice – 18% (2016) și 16% (2015), incendierile – 14% (2016) și 17% (2015), sufocările – 11%(2016) și 12% (2015), alte riscuri (asfixieri, înec, afecțiuni ale vederii și auzului, incarcerările, arsurile, riscuri microbiologice) – 9% (2016) și 8% (2015). [4]

Cele mai multe astfel de produse, două treimi, au ca țară de proveniență China, o scădere cu 9% în raport cu anul 2015 și de 11% față de 2014. Prin comparație, 23% din obiectele cu probleme au fost fabricate în Europa. În același timp, pentru 10% din produsele nesigure comercializate în Europa nu poate fi identificată încă țara de origine sau de fabricație. [4]

Îngrijorător este că problemele cele mai mari depistate până acum au fost constatate la jucării și confecții pentru copii, care prezintă riscuri foarte serioase pentru cei mici: de la intoxicații sau reacții la chimicalele periculoase din compoziția jucăriilor sau articolelor vestimentare, până la riscuri de rănire, strangulare sau înecare. De asemenea, au fost identificate și alte riscuri grave la mărfuri cum ar fi: căzile de baie și cărucioarele pentru copii având riscuri de instabilitate de planietate.

Mărfurile pentru adulți prezintă pericole ce apar la utilizarea aparatelor electrocasnice cu defecte ascunse, care prezintă risc de electrocutare, sau încălțăminte și articolele vestimentare care conțin chimicale alergene.

În figura 3 este prezentată repartizarea notificărilor după țara de origine. Datele diagramei scot în evidență următoarele tendințe: [4]

- ❖ dominația Chinei, inclusiv Hong Kong cu o pondere de notificări privind mărfuri identificate cu diverse riscuri de la 38% (2004) la 64% (2013, 2014) și o minoră scădere în 2016 la 53%;
- ❖ pe locul 2 sunt țările din UE-28 și țările SEE a căror pondere de mărfuri notificate cu riscuri începând de la 27% în 2004 până la 23% în 2016;
- ❖ urmează pe locul 3 țările neidentificate (originea mărfurilor fiind nestabiliă) cu ponderea de la 23% în 2004 la 8% în 2016;
- ❖ pe locul 4 sunt alte state cu ponderea de la 12% în 2004 cu creștere până la 17% în 2016.

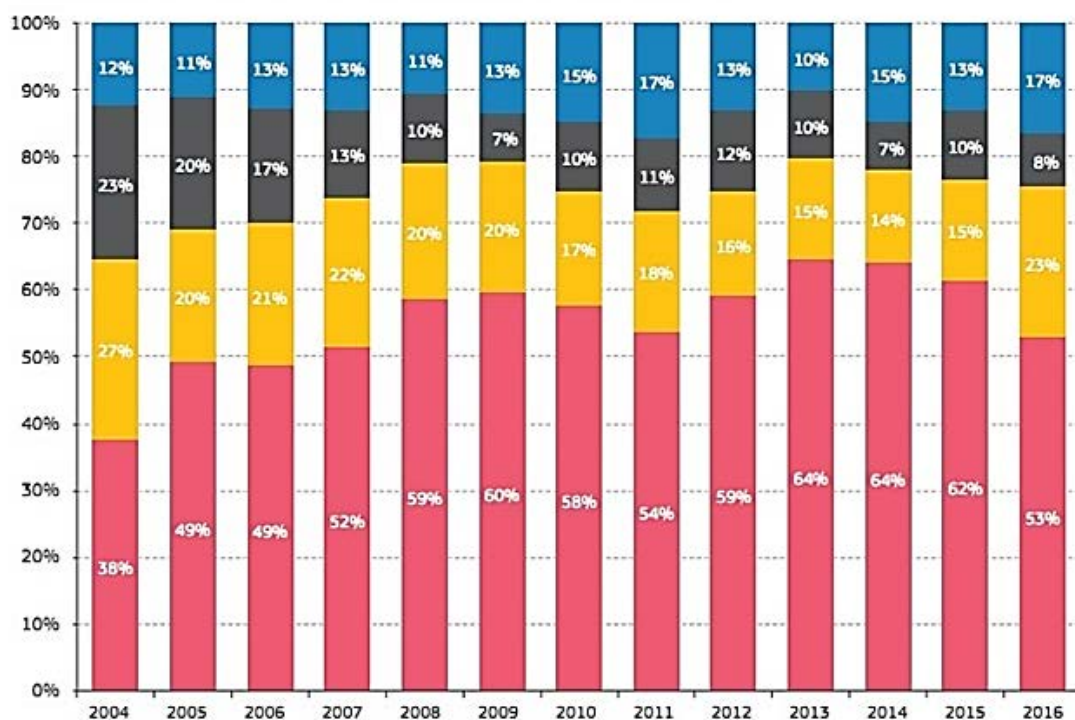

Figura 3. Repartizarea notificărilor după țara de origine. Sursa [4]

În perspectivă pentru activitatea sa, autoritatea europeană RAPEX se va axa pe următoarele direcții: [5]

- Extinderea sistemului de „supraveghere continuă” a pieței mărfurilor nealimentare;
- Sporirea cooperării cu țările terțe, în special cu China în mod bilateral și trilateral cu SUA și China;
- Cooperarea cu SUA, Canada și Australia cu privire la activitatea publicării informațiilor de rechemare a produselor;
- Promovarea mai bune cunoașteri de către întreprinderi a prevederilor “Ghidului albastru”.

BIBLIOGRAFIE

1. Consolidarea siguranței produselor și a supravegherii pieței, [online] (citată 02.09.17), disponibil <http://www.consiliu.europa.eu/ro/policies/product-safety-market-surveillance/>
2. Ghidul albastru din 2016 referitor la punerea în aplicare a normelor UE privind produsele (2016/C 271/01), [online] (citată 02.09.17), disponibil <http://ciseo.ro/cuprins-ghid-albastru/>
3. Rapid Alert System for dangerous non-food products, [online] (citată 02.09.17), disponibil <http://ec.europa.eu/consumers/rapid-alert-system>
4. Rapid Alert System 2016 results, [online] (citată 02.09.17), disponibil http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/safety_products/rapex/alerts/repository/content/pages/rapex/reports/index_en.htm
5. Market surveillance for products, [online] (citată 03.09.17), disponibil http://ec.europa.eu/consumers/archive/safety/psmsp/docs/psmsp-communication_en.pdf